

# Duurzaam in de praktijk



THEMA

**Duurzaam schoonmaken is hot. Bij veel opdrachtgevers staat het hoog op de agenda. Inkopers en verkopers van de dienst stellen daarom eisen aan de methode van schoonmaken en de gebruikte producten. Met name over het laatste ontstaan vaak veel vragen.**

**E**en pand moet worden schoongemaakt en de inkopende partij neemt in het Programma van Eisen 'duurzaam schoonmaken' op. Het schoonmaakbedrijf wil zich aanbieden en geeft antwoord op het Programma van Eisen. Vaak worden de vragen over de gebruikte producten doorgegeven aan de leverancier van het schoonmaakbedrijf. Bij de leverancier komen deze vragen vaak bij een expert terecht. Deze deskundigen, van verschillende bedrijven, hebben zitting in de technische commissie van de Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten (NVZ). Hierna een overzicht van veelgestelde vragen die deze deskundigen vaak krijgen.

*Is het product milieuvriendelijk?*

Alle schoonmaakproducten geven een belasting voor het milieu, want iedere toevoeging aan het milieu geeft een belasting op dat milieu. De vraag is of deze belasting door bijvoorbeeld het water kan worden 'opgeruimd'. Zodra de toevoeging zich ophoopt en het water niet in staat is om voor afbraak te zorgen, spreek je van milieugevaarlijk. Vanuit de wetgeving is het dan zelfs verboden om op het product 'milieuvriendelijk', 'ecologisch' of soortgelijke aanduidingen te plaatsen. Vaak geeft de vervuiling die verwijderd moet worden een grotere belasting dan het gebruikte schoonmaakmiddel. Een vraag die u zelf kan stellen is: 'Maak ik schoon met de minst mogelijke milieubelasting?'

*Hoe maak je schoon met de minst mogelijke milieubelasting?*

Bij het schoonmaken wilt u zoveel mogelijk

rekening houden met het milieu. Met betrekking tot de schoonmaakproducten kunt u dan denken aan de volgende punten:

- Gebruik een reinigingsmiddel dat aansluit bij het vuilprobleem.
- Lees niet alleen de veiligheidsinstructies, maar volg ze ook op.
- Gebruik zo mogelijk een product met een doseersysteem.
- Benut elk product voor de volle honderd procent.
- Breng restanten van het product niet onverdund in het milieu.
- Recycle zoveel mogelijk de verpakkingen.

*Is het product volledig biologisch afbreekbaar?*

Alle oppervlakteactieve stoffen in schoonmaakmiddelen zijn volledig biologische afbreekbaar. In Europa is dit wettelijk geregeld in de Detergentenverordening.

Oppervlakteactieve stoffen (zoals zeep) zijn het hoofdbestanddeel van een product. Het volledig afbreekbaar zijn van deze stof voorkomt schuimvorming op het oppervlaktewater.

De Europese Detergentenverordening stelt volledige biologische afbreekbaarheid verplicht voor alle oppervlakteactieve stoffen in schoonmaakmiddelen. In deze verordening staan de testen die gebruikt moeten worden om de afbreekbaarheid te bewijzen. Volledige biologische afbraak betekent dat de stof door micro-organismen (bacteriën) volledig tot koolzuur, water en eventueel minerale zouten wordt afgebroken.

Alleen organische bestanddelen (dat

betekent: koolstof bevattende ingrediënten) kunnen biologisch worden afgebroken. Anorganische stoffen (zoals soda of krijt in een schuurmiddel) kunnen slechts uiteenvallen onder invloed van andere mechanismen.

*Wat zegt een claim over biologische afbreekbaarheid?*

De volledige biologische afbreekbaarheid van de oppervlakteactieve stoffen in alle was- en schoonmaakmiddelen, is in Europa wettelijk geregeld. Producten zijn op dit punt niet van elkaar te onderscheiden.

*Is ontkalken met azijn beter voor het milieu?*

Voor het ontkalken heeft u zuur nodig. Hoe sterker het zuur, hoe sneller en beter er wordt ontkalkt. Iedereen met een beetje chemische kennis kan u vertellen dat azijn een zwak zuur is. Het werkt daarom langzaam en is snel uitgewerkt. In de praktijk betekent dit dat je veel azijnzuur nodig hebt en rekening moet houden met een lange inwerktijd om hetzelfde resultaat te bereiken. Meer product betekent ook meer verpakkingsafval. Daarnaast zegt de sterkte van een zuur niets over de milieubelasting.

*Minder verpakkingsafval is goed voor het milieu. Wat zijn de mogelijkheden?*

De NVZ heeft in het verleden onderzoek gedaan naar het terugnemen van verpakkingen. De milieuanalyse heeft uitgewezen dat het overschakelen op een meermalig-systeem niet tot een milieuwinst leidt. Een retoursysteem kan alleen worden gere-

## Logo Flower

Het officiële Europese milieukeurmerk van de EU, 'Europees Ecolabel' (ook wel 'The Flower'), kent een vignet toe aan producten die binnen hun productgroep voldoen aan criteria die de Europese Commissie heeft vastgesteld. Voor schoonmaakproducten bestaan er alleen criteria voor allesreinigers en sanitairreinigers, handafwasmiddelen, machinevaatwasmiddelen en textielwasmiddelen. Dit keurmerk beoordeelt onder andere:

- of het product geen stoffen bevat die schadelijk zijn voor het milieu of die slecht biologisch afbreekbaar zijn,
  - op de hoeveelheid verpakkingsafval die ontstaat,
  - op veiligheid,
  - op instructies voor een correct gebruik met betrekking tot het milieu.
- Ook wordt altijd gelet op de prestaties van het product, de functionele criteria. Producten die wel aan de milieucriteria voldoen maar duidelijk minder goed werken dan andere producten, krijgen geen Europees Ecolabel. Het keurmerk wordt afgegeven door een onafhankelijke instantie. Men kan op verschillende producten een Ecolabel aantreffen, van schoenen tot matrassen en van verven tot schoonmaakmiddelen. Meer (Engelstalige) informatie leest u op: [www.eco-label.com](http://www.eco-label.com).



liseerd als: het aantal lege cans groot is, er een goede logistieke infrastructuur is, er zorgvuldig met de verpakkingen wordt omgegaan (bijvoorbeeld geen beschadigingen en geen 'vreemde' producten die worden opgeslagen in de cans).

Bij zeer grote verpakkingen in een industriële omgeving kan aan de bovenstaande voorwaarden worden voldaan. Bij kleine toepassingen is dat helaas niet het geval. In elk schoonmaakobject staan enkele verpakkingen. Het probleem is de verspreiding van de verpakkingen. U kunt wel bijdragen aan het minimaliseren van de hoeveelheid verpakkingsmateriaal door bijvoorbeeld te werken met geconcentreerde producten en navulsystemen. Daarnaast is het gescheiden afvoeren van verpakkingen een goede maatregel: papier en karton apart aanbieden en de kunststof niet bij het restafval.

*Waarom zijn producten niet fosfaatvrij?*

Fosfaat vervult in schoonmaakmiddelen een aantal functies, zoals:

- waterontharder,
- sequestrant,
- anti-redepositiemiddel,
- ondersteunende rol bij de vlekverwijdering.

Deze functies zijn de kern van een goed werkend schoonmaakmiddel.

Daarnaast is fosfaat een belangrijke meststof. Daarin zit ook een nadeel: teveel fosfaat in het oppervlaktewater zorgt voor eutrofiëring (overbemesting). Het vinden van alternatieven voor fosfaat met al deze positieve eigenschappen is afhankelijk van de toepassing. In veel professionele toepassingen zijn vooralsnog geen goede alternatieven beschikbaar. Ze zijn bijvoorbeeld minder efficiënt of ze zijn minstens zo schadelijk. Wilt u hierover

meer lezen, dan kan dat op de website van de NVZ: [www.nvz.nl](http://www.nvz.nl) (klik op 'achtergrondinformatie', 'standpunten NVZ'). Tenslotte, als in een product fosfaat zit, staat dit in het veiligheidsinformatieblad vermeld. Dit is wettelijk verplicht door de Europese Detergentenverordening.

*De veiligheidsaanbeveling schrijft een veiligheidsbril voor. Producten met een dergelijk advies willen we niet. Zijn er geen alternatieve producten zonder dit advies?* Vaak zijn producten geconcentreerder gemaakt zodat er minder verpakkingsmateriaal noodzakelijk is en minder 'water' vervoerd hoeft te worden. De keerzijde van concentreren van producten is dat de ingrediënten in hogere concentraties aanwezig zijn. Voor veel producten betekent dit dat veiligheidsmaatregelen noodzakelijk zijn.

Veel van deze producten moeten op de schoonmaaklocatie worden verdund. De genoemde veiligheidsmaatregelen zijn in bijna alle gevallen noodzakelijk tijdens het verdunnen van het product. Ze gelden vaak niet voor de verdunning waarmee u gaat werken.

Daarnaast zijn er ook producten die niet hoeven te worden verdund bij het gebruik. Deze producten zijn krachtiger. U moet dan de veiligheidsmaatregelen tijdens de werkzaamheden blijven volgen. Denk wel aan de juiste dosering. Het product verdunnen is een mogelijkheid om de veiligheidsmaatregelen te voorkomen, maar of dit nu duurzaam is...?

*Hoe kunnen de milieueffecten van reinigingsmiddelen worden vastgesteld?*

Als we willen weten welke reinigingsmiddelen het milieu zoveel mogelijk sparen, dan moeten we kijken naar alle effecten die ze op het milieu hebben. Eigenlijk zouden we dan moeten weten wat de gevolgen zijn tijdens de productie, tijdens het gebruik en na gebruik (als het afval wordt). Zo'n LCA-onderzoek (levenscyclusanalyse) is zo ingewikkeld, dat het waarschijnlijk nooit compleet plaats zal kunnen vinden. Wat wel mogelijk is en wat fabrikanten van reinigingsmiddelen dan ook doen, is onderzoeken wat tijdens de afvalfase

de milieugevolgen van de was- en reinigingsmiddelen met de daarin verwerkte stoffen (ingrediënten) kunnen zijn.

*Is een 'wel/niet-lijst' van ingrediënten zinvol?*

Om het de (milieubewuste) inkoper gemakkelijk te maken, hebben diverse instanties milieubeoordelingssystemen uitgebracht. Vaak wordt daarbij gewerkt met lijsten van verboden ingrediënten. Helaas zijn milieueffecten van het reinigen niet te vangen in eenvoudige 'wel/niet-lijsten' van ingrediënten. Deze lijsten geven dan vooral een goed (milieu)gevoel bij de inkoper, terwijl het maar de vraag is of het milieu er veel voordeel van heeft. Voor meer informatie over de milieueffecten van (ingrediënten in) was- en reinigingsmiddelen kunt u terecht op [www.isditproductveilig.nl](http://www.isditproductveilig.nl).

*Milieuvriendelijk: is dat niet hetzelfde als duurzaam?*

Als een bedrijf 'duurzaam onderneemt', maakt het in zijn beleid steeds een zorgvuldige afweging op drie gebieden met een P: Planet (milieu), People (mens) en Profit (winst). Alleen kijken naar het milieu en de gebruikte schoonmaakmiddelen is veel te beperkt.

Schoonmaken is mensenwerk. Bij alle aspecten rondom schoonmaken moeten afwegingen worden gemaakt, dat is echt enorm breed. Denk aan afwegingen tussen dag- en nachtschoonmaak: nachtschoonmaak kost extra energie (verlichting en verwarming) en personeel komt met auto omdat busvervoer in de avond geen optie is.

Alleen kijkend naar de producten, dan is het vooral belangrijk dat met de producten vakkundig wordt omgegaan. Hierdoor worden verspilling en onnodig gebruik vermeden. Opleiding en training van (schoonmaak)personeel is daarom zeer belangrijk voor het milieu.

*Hoe kan ik duurzaamheid herkennen?*

In ieder geval niet door een vlinder of een kikker op het etiket. Ook is 'bio' of 'eco' in de naam van het product geen garantie. Het gaat er om of uw leverancier



### Logo Charter

*Het Europese Charter voor duurzaam schoonmaken (Sustainable cleaning) betekent dat een fabrikant in een contract heeft vastgesteld dat hij reinigingsmiddelen maakt die effectief, veilig, milieuvriendelijk en schoon geproduceerd zijn. Daarnaast heeft hij vastgelegd dat hij voortdurend deze aspecten zal verbeteren. Een onafhankelijk bureau houdt toezicht op het naleven van het contract.*

*Als u het Charter-logo ziet, weet u dat dit product is geproduceerd door een onderneming die zich houdt aan principes van duurzaam ondernemen. Dit leidt onder meer tot bescherming van de gezondheid, veiligheid en welzijn van consumenten, klanten en werknemers én het leidt tot een verminderde milieubelasting.*

*Wilt u hierover meer lezen, kijk dan op de website van de NVZ:*

***[www.nvz.nl](http://www.nvz.nl) (klik op: 'achtergrond informatie', 'Charter voor duurzaam schoonmaken') of op de Europese website:***

***[www.sustainable-cleaning.com](http://www.sustainable-cleaning.com)***

serius met het onderwerp aan de slag gaat. Het herkennen van producten of bedrijven die echt werk maken van duurzaamheid is moeilijk. U kunt bijvoorbeeld kijken naar onafhankelijke en gecontroleerde 'keurmerken'. Bijvoorbeeld bedrijven die deelnemen aan de Europese Charter voor duurzaam schoonmaken of het Europese Ecolabel (zie kaders).

**\* D. van Corven-Kloosterman is werkzaam bij de NVZ. Aan dit document hebben ook meegewerkt: de leden van de Technische Commissie Industriële en Institutionele producten van de NVZ: E. van Ammers, M.L.M. Claassens, W.M.P. Drissen, R.J.A. Hasselberg, J.A.J. Rازenberg, H.J.M. Sinnige, J. van den Wijngaard en J.A. Vreeman**